

Poszukiwane kompetencje na rynku pracy w sektorze przemysłu mody i innowacyjnych tekstyliów a kompetencje absolwentów szkół średnich

Raport z badania porównawczego

Kraków, wrzesień 2023

Autorki raportu:

Anna Araminowicz

Magdalena Słocińska

Wykonawca:

Mabea Sp. z o.o.

Zleceniodawca:

Związek Przedsiębiorców Przemysłu Mody Lewiatan

Przeprowadzenie badania i opracowanie raportu współfinansowane zostało ze środków Unii Europejskiej w ramach projektu „Rada Sektorowa ds. Kompetencji Sektora Przemysłu Mody i Innowacyjnych Tekstyliów” finansowanego z Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój Oś priorytetowa II. Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji, Działanie 2.12 Zwiększenie wiedzy o potrzebach kwalifikacyjno-zawodowych, umowa nr POWR.02.12.00-00-0008/16-02.

Spis treści

1. Wstęp	4
2. Założenia metodologiczne.....	5
3. Kształcenie na potrzeby sektora w szkołach średnich	11
4. Poszukiwane kompetencje na rynku pracy w sektorze	20
5. Wnioski z badania.....	22
6. Załącznik	24

1. Wstęp

Niniejszy raport przedstawia wyniki badania przeprowadzonego w ramach projektu „Rada Sektorowa ds. Kompetencji Sektora Przemysłu Mody i Innowacyjnych Tekstyliów”. Celem badania było porównanie kompetencji poszukiwanych na rynku pracy w sektorze przemysłu mody i innowacyjnych tekstyliów z kompetencjami posiadanymi przez absolwentów szkół średnich.

Raport podsumowuje badanie przeprowadzone w okresie sierpień-wrzesień 2023 r. Badanie obejmowało analizę danych zastanych oraz pozyskanie opinii przedstawicieli sektora podczas wywiadów indywidualnych. W raporcie opisano założenia metodologiczne przeprowadzonego badania, zaprezentowano uzyskane wyniki i przedstawiono wnioski dotyczące kompetencji oczekiwanych przez pracodawców w sektorze od uczniów kończących naukę w szkołach średnich kształcących na rzecz sektora przemysłu mody i innowacyjnych tekstyliów.

2. Założenia metodologiczne

1.1 Cele badania porównawczego

Zadaniem postawionym przed Wykonawcą badania było porównanie kompetencji poszukiwanych na rynku pracy w sektorze przemysłu mody i innowacyjnych tekstyliów z kompetencjami posiadanymi przez absolwentów szkół średnich. Na potrzeby jego realizacji przyjęto następujące cele badawcze:

- identyfikacja kompetencji poszukiwanych przez pracodawców w sektorze przemysłu mody i innowacyjnych tekstyliów,
- analiza kompetencji, w które wyposażeni są absolwenci szkół średnich kształcących na potrzeby sektora przemysłu mody i innowacyjnych tekstyliów (szkół branżowych I i II stopnia oraz techników),
- identyfikacja kompetencji poszukiwanych przez pracodawców, które są w niedostatecznym stopniu kształcone w ramach edukacji formalnej na poziomie szkoły średniej.

1.2 Opis wykorzystanych metod

Przeprowadzone badanie obejmowało analizę danych zastanych oraz przeprowadzenie wywiadów z przedstawicielami sektora.

Celem **analizy danych zastanych (desk research)** było pozyskanie informacji na temat kompetencji, które są rozwijane w szkołach średnich kształcących na rzecz sektora przemysłu mody i innowacyjnych tekstyliów oraz potrzeb kompetencyjnych pracodawców. Analizie poddano przede wszystkim podstawy programowe kształcenia w zawodach szkolnictwa branżowego i inne dokumenty dotyczące tego kształcenia, np. dane Centralnej Komisji Egzaminacyjnej. Celem tej części badania była identyfikacja wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych, w które wyposażeni są absolwenci szkół średnich.

Przeanalizowano podstawy programowe kształcenia w zawodach: Technik stylisty, Garbarz skór, Kaletnik, Krawiec, Kuśnierz, Obuwnik, Operator w przemyśle włókienniczym, Pracownik pomocniczy krawca, Rękodzielnik wyrobów włókienniczych, Technik garbarz, Technik obuwnik, Technik przemysłu mody, Technik technologii wyrobów skórzanych, Technik włókienniczych wyrobów dekoracyjnych, Technik włókiennik (podstawy programowe od 2019 roku i 2021 roku), określone w Rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 16 maja 2019 r. w sprawie podstaw programowych kształcenia w zawodach szkolnictwa branżowego oraz dodatkowych umiejętności zawodowych w zakresie wybranych zawodów szkolnictwa branżowego (Dz.U. 2019 r. poz. 991, z późn. zmianami).

Częścią analizy danych zastanych był też przegląd wybranych źródeł informacji dotyczących kompetencji wykorzystywanych w sektorze. Pozyskane informacje zostały zweryfikowane i uzupełnione podczas wywiadów z przedstawicielami pracodawców w sektorze. Do określenia wymagań kompetencyjnych w sektorze posłużono się projektem Sektorowej Ramy Kwalifikacji dla Przemysłu Mody. Ponadto w analizie wykorzystano m.in. raporty Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości (w tym Branżowy Bilans Kapitału Ludzkiego), opracowania organizacji branżowych, materiały przygotowane przez Sektorową Radę ds. Kompetencji Przemysł Mody i Innowacyjne Tekstyli lub opracowane na jej zlecenie. Zidentyfikowane na podstawie źródeł kompetencje zostały porównane z kompetencjami, w które wyposażeni są absolwenci szkół średnich kształcących na rzecz sektora.

Wykorzystano następujące źródła:

- Instytut Badań Edukacyjnych. (2018). *Sektorowa Rama Kwalifikacji dla Przemysłu Mody (SRK PM)*. Warszawa: Instytut Badań Edukacyjnych.
<https://kwalifikacje.edu.pl/sektorowa-rama-kwalifikacji-dla-przemyslu-mody-srk-pm/>
- Wróblewski J., Socha Z., Pilchowska I., Oleksyn-Wajda A., Wiszowata-Pilic U. (2022). *Branżowy Bilans Kapitału Ludzkiego – branża przemysł mody i innowacyjnych tekstyliów. Raport podsumowujący I edycję badań realizowanych w latach 2020–2021*. Warszawa: Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości.
- Pater R, Adamczyk P.M, Cherniaiev H., Drzymulska-Derda M., Hofman M., Markowska M., Przywara M., Szwedor K. (2022). *Prognoza zapotrzebowania na pracowników w zawodach szkolnictwa branżowego na krajowym i wojewódzkim rynku pracy. Raport 2022*. Warszawa: Instytut Badań Edukacyjnych.
- Trąpczyński P., Shelest-Szumilas O., Rydzak W., Fazlagić J., Jasiczak J., Lis K., Szymkowiak A., Woźniak-Jęchorek B., Kuźmar S. (2023). *Prognoza zapotrzebowania na kompetencje i kwalifikacje w wybranych branżach w związku ze zmianami w gospodarce*. Warszawa: Konfederacja Lewiatan.
- Polska Izba Przemysłu Skórzanego. (2023). *Raport o stanie branży obuwniczej w Polsce*. Łódź: Polska Izba Przemysłu Skórzanego (niepublikowane).
- Polska Izba Przemysłu Skórzanego. (2023). *Badanie kondycji branży obuwniczo-skórzanej – stan na marzec 2023*. Łódź: Polska Izba Przemysłu Skórzanego (niepublikowane).
- Polska Izba Przemysłu Skórzanego. (2022). *Badanie kondycji polskiego sektora obuwniczo-skórzanego w dniach 10-11.10.2022*. Łódź: Polska Izba Przemysłu Skórzanego (niepublikowane).
- Sektorowa Rada ds. Kompetencji Przemysł Mody i Innowacyjne Tekstyli. (2017). *Kompetencje kluczowe w sektorze Przemysłu Mody i Innowacyjnych Tekstyliów. Raport*. Łódź: Sektorowa Rada ds. Kompetencji Przemysł Mody i Innowacyjne Tekstyli.

- Araminowicz A., Słocińska M. (2019). *Rekomendacje rozwiązań w obszarze edukacji dla sektora przemysłu mody – uaktualnienie o zmiany bieżące w obszarze sektora i legislacyjne*. Warszawa: Związek Przedsiębiorców Przemysłu Mody Lewiatan.
- Konfederacja Lewiatan. *Staż uczniowski lepiej przygotowuje do pracy – mamy programy dla branży mody*. 23.09.2022. [Staż uczniowski lepiej przygotowuje do pracy – mamy programy dla branży mody - Konfederacja Lewiatan](#) (dostęp 28.08.2023).
- Todur. W. *Rekordowy nabór w CKZiU w Sosnowcu. Największym zainteresowaniem cieszyły się trzy kierunki*. 28.08.2023. <https://sosnowiec.wyborcza.pl/sosnowiec/7,93867,30126077,rekordowy-nabor-w-ckziu-w-sosnowcu-najwiekszym-zainteresowaniem.html> (dostęp 01.09.2023).
- Kozakiewicz K. *"Przemysł mody brzmi lepiej niż krawiec". Czym się kieruje młodzież przy wyborze szkoły średniej?* 10.06.2023. <https://wroclaw.wyborcza.pl/wroclaw/7,35771,29788553,przemysl-mody-brzmi-lepiej-niz-krawiec-czym-sie-kieruje-mlodziez.html> (dostęp 28.08.2023).

Dodatkowym źródłem informacji o potrzebach kompetencyjnych w sektorze są kwalifikacje rynkowe zgłaszane do Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji. W ramach badania dokonano przeglądu kwalifikacji rynkowych z obszaru sektora oraz wniosków o włączenie kwalifikacji rynkowych do Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji będących w procesie rozpatrywania przez ministra właściwego. Pozwoliło to na uzupełnienie pozostałych części badania i ewentualne zidentyfikowanie dodatkowych kompetencji, na które, za pośrednictwem Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji i kwalifikacji rynkowych, pracodawcy w sektorze zgłaszają zapotrzebowanie.

Przeanalizowano następujące opisy:

- opisy kwalifikacji rynkowych włączonych do Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji w Polsce (Wytwarzanie odzieży miarowej damskiej, Konstruowanie szablonów odzieżowych do produkcji przemysłowej odzieży, Zarządzanie procesami technologicznymi przemysłowego szycia odzieży z dzianin, Konstruowanie w systemach CAD/CAM przemysłowych szablonów odzieżowych, Zarządzanie procesami technologicznymi przemysłowego szycia odzieży z tkanin, Prowadzenie działań logistycznych związanych z produkcją odzieży, Kontrolowanie jakości w branży odzieżowej) zamieszczone na portalu Zintegrowanego Rejestru Kwalifikacji: <https://rejestr.kwalifikacje.gov.pl/> dostęp: 01.09.2023.
- opis kwalifikacji w rzemiośle: Krawiec - dyplom mistrzowski, zamieszczony na portalu Zintegrowanego Rejestru Kwalifikacji: <https://rejestr.kwalifikacje.gov.pl/> dostęp: 01.09.2023.
- opisy kwalifikacji rynkowych zgłoszonych, nie włączonych do Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji w Polsce lub będących w trakcie procedowania przez ministra właściwego: "Doradzanie klientowi i sprzedawanie odzieży krótkoseryjnej i luksusowej typu made to measure (MTM)", "Opracowywanie dokumentacji technologicznej do produkcji odzieży" udostępnione na etapie konsultacji kwalifikacji w środowisku branżowym i zamieszczone na stronie: <http://www.kwalifikacje.gov.pl/ogloszenia/konsultacje-wnioskow> dostęp: 01.09.2023.

Informacje na temat potrzeb kompetencyjnych w sektorze zostały zweryfikowane i uzupełnione podczas badania prowadzonego metodą indywidualnych wywiadów pogłębionych (IDI) z przedstawicielami pracodawców. Przeprowadzono 9 wywiadów z pracodawcami reprezentującymi różne obszary działania sektora.

Rekrutacja uczestników badania i realizacja wywiadów zostały przeprowadzone w okresie od 21 sierpnia do 8 września 2023 roku. Wywiady zostały przeprowadzone zdalnie z wykorzystaniem platformy Zoom przez moderatorki posiadające doświadczenie w prowadzeniu wywiadów indywidualnych i grupowych. Czas trwania jednego wywiadu wynosił od 40 do 60 minut. Przeprowadzenie wywiadów obejmowało:

- stworzenie wstępnej listy potencjalnych uczestników badania (dobór respondentów opisano poniżej);
- nawiązanie kontaktu telefonicznego w celu zaprezentowania celu badania i zaproszenia do udziału w wywiadzie;
- nawiązanie kontaktu mailowego z osobami, które wyraziły zgodę na udział w badaniu (korespondencja dotyczyła m.in. potwierdzenia terminu i formy wywiadu oraz kwestii organizacyjnych);
- realizacja wywiadów w uzgodnionych terminach.

Podczas wywiadów poruszano temat potrzeb kompetencyjnych w sektorze. Zadawano pytania dotyczące aktualnych jak i przyszłych wymagań pracodawców. Ponadto w wywiadach starano się pozyskać opinię respondentów na temat przygotowania absolwentów szkół średnich do pracy w sektorze i obszarów kompetencji, które są zdaniem pracodawców w niedostatecznym stopniu na tym poziomie edukacji formalnej kształcone. Pytania zadawane respondentom były pogłębiane w zależności od udzielanych odpowiedzi i doświadczenia uczestników badania, np. faktu zatrudniania przez nich absolwentów szkół średnich. Scenariusz wywiadu stanowi załącznik do niniejszego raportu.

Informacje pozyskane w trakcie wywiadów indywidualnych zostały poddane anonimizacji, tj. zostały zakodowane w sposób uniemożliwiający identyfikację rozmówcy, a następnie wykorzystane w poszczególnych częściach raportu do określenia wymagań kompetencyjnych w sektorze przemysłu mody i innowacyjnych tekstyliów oraz oceny przygotowania absolwentów szkół średnich kształcących na potrzeby sektora do wykonywania zadań zawodowych.

Proces przygotowania i przeprowadzenia badania, w tym przygotowanie narzędzia badawczego, został wykonany przez ekspertki firmy MABEA Sp. z o.o. posiadające doświadczenie w działaniach na rzecz rozwoju kompetencji w przemyśle mody, obejmujące m.in. opracowanie analizy kompetencji w sektorze i udział w pracach nad stworzeniem projektu Sektorowej Ramy Kwalifikacji dla Przemysłu Mody. Ekspertki ponadto posiadają doświadczenie w realizacji usług analityczno-badawczych związanych z badaniem kompetencji oraz w projektowaniu i przeprowadzaniu badań metodami jakościowymi (m.in. analiza danych zastanych, indywidualne wywiady pogłębione, zogniskowane wywiady grupowe).

1.3 Dobór uczestników badania

Projektując badanie opisane w niniejszym Raporcie zadbano, aby dobór respondentów zapewnił możliwie pełną reprezentację pracodawców w sektorze. Uczestników badania dobrano w sposób celowy, biorąc pod uwagę obszar sektora, który reprezentują (branżę odzieżową, włókienniczą lub skórzaną) oraz pełnione role zawodowe (osoby zarządzające przedsiębiorstwem, osoby zajmujące się zarządzaniem zasobami ludzkimi, osoby prowadzące własną działalność gospodarczą). Wśród uczestników badania były osoby reprezentujące w przedsiębiorstwa: Altex Consulting sp. z o.o., VIPO Sp. z o.o., Firma Conhpol Henryk Konopka, Recte-Komes s.c, DYWILAN Sp. z o.o. oraz osoby prowadzące własną działalność gospodarczą w sektorze.

Ponadto zadbano o udział w gronie uczestników badania przedstawicieli organizacji branżowych działających na rzecz sektora przemysłu mody i innowacyjnych tekstyliów. Udział takich osób pozwolił na uzyskanie innego spojrzenia na potrzeby pracodawców w sektorze. Respondenci reprezentowali m.in.: ZPPM Lewiatan, PIOT Związek Pracodawców Przemysłu Odzieżowego i Tekstylnego, Stowarzyszenie Włókienników Polskich, Polską Izbę Przemysłu Skórzanego, Polską Grupę Producentów Obuwia.

Część respondentów deklarowała też pełnienie innych ról zawodowych, związanych np. prowadzeniem zajęć edukacyjnych, współpracą ze szkołami branżowymi czy tworzeniem Branżowych Centrów Umiejętności. Potraktowano to jako wartość dodaną i możliwość uzyskania szerszego wglądu na tematykę będącą przedmiotem badania.

Tabela poniżej zawiera zestawienie uczestników badania, ze wskazaniem na reprezentowaną przez nich branżę oraz pełnione role zawodowe.

Uczestnik	branża	role zawodowe
Uczestnik nr 1	odzieżowa	przedsiębiorca, reprezentant organizacji branżowej
Uczestnik nr 2	skórzana	przedsiębiorca, wykładowca
Uczestnik nr 3	odzieżowa	przedsiębiorca
Uczestnik nr 4	skórzana	przedsiębiorca
Uczestnik nr 5	włókiennicza	przedsiębiorca, reprezentant organizacji branżowej
Uczestnik nr 6	skórzana	przedsiębiorca, reprezentant organizacji branżowej
Uczestnik nr 7	odzieżowa	przedsiębiorca, reprezentant organizacji branżowej
Uczestnik nr 8	włókiennicza	przedsiębiorca
Uczestnik nr 9	skórzana	przedsiębiorca, reprezentant organizacji branżowej

3. Kształcenie na potrzeby sektora w szkołach średnich

Kompetencje, które uzyskują absolwenci szkół branżowych i techników kształcących na potrzeby sektora są określone za pomocą efektów kształcenia w podstawach programowych.

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 16 maja 2019 r. w sprawie podstaw programowych kształcenia w zawodach szkolnictwa branżowego oraz dodatkowych umiejętności zawodowych w zakresie wybranych zawodów szkolnictwa branżowego (Dz.U. 2019 r. poz. 991, z późn. zmianami) określa następujące zawody związane z przemysłem mody i innowacyjnych tekstyliów, w których możliwe jest prowadzenie kształcenia w systemie oświaty:

1. pracownik pomocniczy krawca,
2. operator maszyn w przemyśle włókienniczym,
3. kaletnik,
4. kuśnierz,
5. obuwnik,
6. garbarz skór,
7. krawiec,
8. rękodzielnik wyrobów włókienniczych,
9. technik włókiennik,
10. technik włókienniczych wyrobów dekoracyjnych,
11. technik technologii wyrobów skórzanych,
12. technik obuwnik,
13. technik garbarz,
14. technik przemysłu mody,
15. technik stylisty.

Zgodnie z Ustawą z dnia 22 grudnia 2015 r. o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji (Dz.U.2016 poz.64), wyżej wymienione zawody zostały opisane za pomocą efektów uczenia się i włączone do Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji jako kwalifikacje pełne. Dla każdej z kwalifikacji pełnej wyodrębniono również kwalifikacje częściowe (jedną lub dwie). Pełny opis efektów uczenia się dla powyższych kwalifikacji, a tym samym zakres efektów uczenia się, który uzyskują absolwenci szkół branżowych i techników kształcących w powyższych kwalifikacjach, zawarty jest w Zintegrowanym Rejestrze Kwalifikacji (dostępny na stronie <https://kwalifikacje.gov.pl/k>). Poniżej w tabeli zamieszczono zestawienie kwalifikacji pełnych (zawodów) oraz kwalifikacji częściowych wraz z opisem zadań zawodowych, do wykonywania których przygotowani są absolwenci.

Tabela 1 Zawody związane z przemysłem mody kształcone w systemie szkolnictwa zawodowego

Nazwa zawodu wg klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego	Kwalifikacje wyodrębnione w zawodach	Zadania zawodowe, do wykonywania których przygotowuje kształcenie (cele kształcenia)
Pracownik pomocniczy krawca	MOD.07. Wykonywanie prostych wyrobów odzieżowych	<ol style="list-style-type: none"> 1) wykonywanie prac pomocniczych związanych z organizacją stanowiska pracy i obsługą klientów w zakładzie krawieckim; 2) przygotowywanie materiałów odzieżowych i dodatków krawieckich do wyrobów odzieżowych w zakresie niezbędnym do wykonania pomocniczych prac krawca; 3) wykonywania czynności związanych z wytwarzaniem i wykończaniem prostych wyrobów odzieżowych i bieliźnianych; 4) wykonywanie czynności związanych z naprawą i przeróbką prostych wyrobów odzieżowych.
Operator maszyn w przemyśle włókienniczym	MOD.06. Wytwarzanie i wykończanie wyrobów włókienniczych	<ol style="list-style-type: none"> 1) przygotowanie surowców i półproduktów do procesu wytwarzania i wykończania wyrobów włókienniczych; 2) obsługiwanie maszyn włókienniczych i urządzeń stosowanych w procesie wytwarzania i wykończania wyrobów włókienniczych; 3) wytwarzanie wyrobów włókienniczych; 4) wykończanie wyrobów włókienniczych
Kaletnik	MOD.02. Wykonywanie i renowacja wyrobów kaletniczych	<ol style="list-style-type: none"> 1) sporządzanie dokumentacji wyrobu kaletniczego na potrzeby zamówienia; 2) użytkowanie maszyn i urządzeń do wytwarzania wyrobów kaletniczych i rymarskich; 3) wytwarzanie wyrobów kaletniczych i rymarskich; 4) wykonywanie renowacji wyrobów kaletniczych i rymarskich; 5) sporządzanie kalkulacji kosztów produkcji i usług kaletniczych i rymarskich

Kuśnierz	MOD.04. Wykonywanie i renowacja wyrobów kuśnierskich	<ol style="list-style-type: none"> 1) konstruowanie i modelowanie wyrobów kuśnierskich; 2) dobieranie i ocena jakości skór futerkowych i dodatków do wyrobu kuśnierskiego; 3) obsługiwanie maszyn i urządzeń do wytwarzania wyrobów kuśnierskich; 4) wykonywanie wyrobów kuśnierskich; 5) wykonywanie napraw, renowacji i przeróbek wyrobów kuśnierskich.
Obuwnik	MOD.05. Wytwarzanie obuwia	<ol style="list-style-type: none"> 1) przygotowywanie i rozkrój materiałów na elementy wierzchów i spodów obuwia; 2) wykonywanie operacji związanych z obróbką i montażem elementów spodowych obuwia; 3) wykonywanie operacji montażu cholewek; 4) wykonywanie operacji związanych z montażem i wykończaniem obuwia
Garbarz skór	MOD.01. Wyprawianie skór	<ol style="list-style-type: none"> 1) wykonywanie czynności związanych z konserwacją, magazynowaniem oraz dobieraniem skór surowych i półproduktów skórzanych w partie produkcyjne; 2) sporządzanie kąpieli roboczych i przeprowadzania procesów obróbki skór; 3) przygotowanie zestawów wykończalniczych oraz prowadzenia wykończania właściwego skór; 4) obsługiwanie maszyn i urządzeń stosowanych do obróbki skór; 5) wykonywanie renowacji skór wyprawionych i wyrobów skórzanych.

Krawiec	MOD.03. Projektowanie i wytwarzanie wyrobów odzieżowych	<ol style="list-style-type: none"> 1) projektowanie wyrobów odzieżowych; 2) konstruowanie podstawowych wyrobów odzieżowych; 3) modelowanie podstawowych wyrobów odzieżowych; 4) dobieranie materiałów i dodatków do wyrobów odzieżowych; 5) obsługiwanie maszyn i urządzeń stosowanych podczas wytwarzania wyrobów odzieżowych; 6) wykonywanie wyrobów odzieżowych
Rękodzielnik wyrobów włókienniczych	MOD.08. Wytwarzanie, konserwacja i renowacja rękodzielniczych wyrobów włókienniczych	<ol style="list-style-type: none"> 1) przygotowywanie surowców i półproduktów do wytwarzania rękodzielniczych wyrobów włókienniczych; 2) obsługiwanie maszyn i urządzeń stosowanych do ręcznego wytwarzania wyrobów włókienniczych; 3) wytwarzanie i wykończanie rękodzielniczych wyrobów włókienniczych; 4) wykonywanie prac związanych z konserwacją i renowacją włókienniczych wyrobów dekoracyjnych
Technik włókiennik	MOD.06. Wytwarzanie i wykończanie wyrobów włókienniczych	<ol style="list-style-type: none"> 1) przygotowanie surowców i półproduktów do procesu wytwarzania i wykończania wyrobów włókienniczych; 2) obsługiwanie maszyn włókienniczych i urządzeń stosowanych w procesie wytwarzania i wykończania wyrobów włókienniczych; 3) wytwarzanie wyrobów włókienniczych; 4) wykończanie wyrobów włókienniczych
	MOD.14. Nadzorowanie procesów wytwarzania i wykończania wyrobów włókienniczych	<ol style="list-style-type: none"> 1) wykonywania projektów wyrobów włókienniczych; 2) opracowywania dokumentacji wyrobów włókienniczych; 3) badania parametrów surowców i wyrobów włókienniczych; 4) kontrolowania procesów wytwarzania i wykończania wyrobów włókienniczych

Technik włókienniczych wyrobów dekoracyjnych	MOD.08. Wytwarzanie, konserwacja i renowacja rękodzielniczych wyrobów włókienniczych	<ol style="list-style-type: none"> 1) przygotowywanie surowców i półproduktów do wytwarzania rękodzielniczych wyrobów włókienniczych; 2) obsługiwane maszyn i urządzeń stosowanych do ręcznego wytwarzania wyrobów włókienniczych; 3) wytwarzanie i wykończanie rękodzielniczych wyrobów włókienniczych; 4) wykonywanie prac związanych z konserwacją i renowacją włókienniczych wyrobów dekoracyjnych
	MOD.13. Projektowanie i organizacja procesów wytwarzania włókienniczych wyrobów dekoracyjnych	<ol style="list-style-type: none"> 5) wykonywanie projektów plastycznych włókienniczych wyrobów dekoracyjnych; 6) sporządzanie dokumentacji technicznej włókienniczych wyrobów dekoracyjnych; 7) wytwarzanie i wykończanie włókienniczych wyrobów dekoracyjnych; 8) wykonywanie prac związanych z konserwacją i renowacją włókienniczych wyrobów dekoracyjnych
Technik technologii wyrobów skórzanych	MOD.02. Wykonywanie i renowacja wyrobów kaletniczych	<ol style="list-style-type: none"> 1) sporządzanie dokumentacji wyrobu kaletniczego na potrzeby zamówienia; 2) użytkowanie maszyn i urządzeń do wytwarzania wyrobów kaletniczych i rymarskich; 3) wytwarzanie wyrobów kaletniczych i rymarskich; 4) wykonywanie renowacji wyrobów kaletniczych i rymarskich; 5) sporządzanie kalkulacji kosztów produkcji i usług kaletniczych i rymarskich

	<p>MOD.12. Organizacja i prowadzenie procesów wytwarzania wyrobów skórzanych</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) określanie właściwości materiałów stosowanych w produkcji wyrobów skórzanych; 2) dobieranie surowców i materiałów do wykonania wyrobów skórzanych; 3) sporządzanie dokumentacji technicznej i technologicznej; 4) obsługiwanie maszyn i urządzeń stosowanych w procesie produkcyjnym; 5) organizowanie i kontrolowanie procesów wytwarzania wyrobów skórzanych
Technik obuwnik	<p>MOD.05. Wytwarzanie obuwia</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) przygotowywanie i rozkrój materiałów na elementy wierzchów i spodów obuwia; 2) wykonywanie operacji związanych z obróbką i montażem elementów spodowych obuwia; 3) wykonywanie operacji montażu cholewek; 4) wykonywanie operacji związanych z montażem i wykończaniem obuwia
	<p>MOD.10. Organizacja i prowadzenie procesów wytwarzania obuwia</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) organizowanie prac związanych z technicznym przygotowaniem produkcji; 2) ocenianie jakości i identyfikowanie nieprawidłowości procesów technologicznych wytwarzania obuwia
Technik garbarz	<p>MOD.01. Wyprawianie skór</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) wykonywanie czynności związanych z konserwacją, magazynowaniem oraz dobieraniem skór surowych i półproduktów skórzanych w partie produkcyjne; 2) sporządzanie kąpeli roboczych i przeprowadzania procesów obróbki skór; 3) przygotowanie zestawów wykończalniczych oraz prowadzenia wykończania właściwego skór; 4) obsługiwanie maszyn i urządzeń stosowanych do obróbki skór; 5) wykonywanie renowacji skór wyprawionych i wyrobów skórzanych.

	MOD.09. Organizacja i prowadzenie procesu wyprawy skór	<ol style="list-style-type: none"> 1) organizowanie oraz nadzorowanie przygotowania surowców skórzanych do wyprawy; 2) organizowanie oraz nadzorowanie przebiegu procesu wyprawy skór; 3) ocenianie jakościowego skór wyprawionych i wyrobów skórzanych przeznaczonych do renowacji oraz organizowanie i wykonywanie ich odnowy
Technik przemysłu mody	MOD.03. Projektowanie i wytwarzanie wyrobów odzieżowych	<ol style="list-style-type: none"> 1) projektowanie wyrobów odzieżowych; 2) konstruowanie podstawowych wyrobów odzieżowych; 3) modelowanie podstawowych wyrobów odzieżowych; 4) dobieranie materiałów i dodatków do wyrobów odzieżowych; 5) obsługiwanie maszyn i urządzeń stosowanych podczas wytwarzania wyrobów odzieżowych; 6) wykonywanie wyrobów odzieżowych
	MOD.11. Organizacja procesów wytwarzania wyrobów odzieżowych	<ol style="list-style-type: none"> 1) projektowanie kolekcji odzieżowych; 2) opracowywanie dokumentacji wyrobów odzieżowych; 3) organizowanie procesów wytwarzania wyrobów odzieżowych; 4) kontrolowanie procesów wytwarzania wyrobów odzieżowych; 5) prowadzenie działań związanych z marketingiem wyrobów odzieżowych
Technik stylisty	MOD.03. Projektowanie i wytwarzanie wyrobów odzieżowych	<ol style="list-style-type: none"> 1) projektowanie wyrobów odzieżowych; 2) konstruowanie podstawowych wyrobów odzieżowych; 3) modelowanie podstawowych wyrobów odzieżowych; 4) dobieranie materiałów i dodatków do wyrobów odzieżowych; 5) obsługiwanie maszyn i urządzeń stosowanych podczas wytwarzania wyrobów odzieżowych; 6) wykonywanie wyrobów odzieżowych

	MOD.15. Stylizacja ubioru i kreacja wizerunku	<ol style="list-style-type: none">1) stylizowanie sylwetki - ubioru, fryzury, makijażu i akcesoriów;2) dobór tematycznego ubioru, fryzury i makijażu do kreowanego wizerunku3) dobór ubioru i fryzury do kształtu sylwetki4) prowadzenie własnej działalności w zakresie stylizacji ubioru i kreacji wizerunku
--	---	---

Pomimo dość znacznych możliwości kształcenia w kierunkach związanych z przemysłem mody obserwuje się niewielkie zainteresowanie osób uczących się w tych zawodach. Generuje to istotne problemy związane z dopływem nowych pracowników do sektora. O skali problemu może świadczyć liczba osób przystępujących do egzaminów zawodowych potwierdzających kwalifikacje w zawodach związanych z przemysłem mody. W tabeli zawarto dane Centralnej Komisji Egzaminacyjnej dotyczące liczby osób przystępujących w do obu części egzaminu (pisemnej i praktycznej) w latach 2021 i 2022.

Tabela 2 Liczba osób przystępująca do egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodach,

Źródło: Centralna Komisja Egzaminacyjna

Nazwa kwalifikacji	styczeń - luty 2021	czerwiec - lipiec 2021	styczeń - luty 2022	czerwiec - lipiec 2022
A.07 Wykonywanie, naprawa i renowacja wyrobów kaletniczych	-	1	-	-
A.12 Wykonywanie usług krawieckich		1		
AU.03 Projektowanie i wytwarzanie prostych wyrobów odzieżowych	-		-	4
AU.07 Wytwarzanie i wykańczanie wyrobów włókienniczych	-	4	-	-
AU.09 Wykonywanie, naprawa i renowacja wyrobów kaletniczych	-	8	-	-
AU.14 Projektowanie i wytwarzanie wyrobów odzieżowych	215	559	14	2
AU.18 Wykonywanie, naprawa i renowacja wyrobów kaletniczych	-	5	-	-
AU.42 Organizacja procesów wytwarzania wyrobów odzieżowych	338	33	-	37
AU.44 Nadzorowanie procesów wytwarzania i wykańczania wyrobów włókienniczych	-	-	3	-
AU.45 Projektowanie i organizacja procesów wytwarzania włókienniczych wyrobów dekoracyjnych	-	-	4	-
MOD.02 Wykonywanie i renowacja wyrobów kaletniczych	-	-	12	2
MOD.03 Projektowanie i wytwarzanie wyrobów odzieżowych	-	55	195	1189
MOD.05 Wytwarzanie obuwia	-	-	-	10
MOD.06 Wytwarzanie i wykańczanie wyrobów włókienniczych	-	-	-	3
MOD.07 Wykonywanie prostych wyrobów odzieżowych	-	-	-	3
MOD.08 Wytwarzanie, konserwacja i renowacja rękodzielniczych wyrobów włókienniczych	-	5	-	11
MOD.11 Organizacja procesów wytwarzania wyrobów odzieżowych	-	23	39	28

Zestawienie danych Centralnej Komisji Egzaminacyjnej może wskazywać, że głównym problemem, z którym borykają się pracodawcy w sektorze nie jest niedostateczne przygotowanie absolwentów do pracy, ale ich zbyt mała liczba w stosunku do potrzeb rynku pracy w sektorze.

4. Poszukiwane kompetencje na rynku pracy w sektorze

Dokumentem, który jest wyrazem potrzeb pracodawców w zakresie kompetencji oczekiwanych od pracowników i kandydatów do pracy jest Sektorowa Rama Kwalifikacji dla Przemysłu Mody (SRK PM).

Projekt Sektorowej Ramy Kwalifikacji dla Przemysłu Mody został opracowany przez konsorcjum firmy Eurokreator T&C Sp. z o.o. i Związku Przedsiębiorców Przemysłu Mody Lewiatan w okresie wrzesień 2017 – luty 2018. Prace prowadzone były na zlecenie Instytutu Badań Edukacyjnych w ramach projektu pozakonkursowego „Wspieranie realizacji I etapu wdrażania Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji na poziomie administracji centralnej oraz instytucji nadających kwalifikacje i zapewniających jakość nadawania kwalifikacji”.

Adekwatność zapisów SRK PM do potrzeb pracodawców potwierdza przeprowadzona analiza danych zastanych, jak również pozyskane w trakcie wywiadów opinie przedstawicieli sektora.

W SRK PM są opisane kompetencje niezbędne do prowadzenia procesów takich jak wytwarzanie i marketing gotowych wyrobów odzieżowych, obuwniczych i galanteryjnych, przerób surowców włókienniczych i skórzanych, marketing produktów włókienniczych i skórzanych, wytwarzanie i marketing gotowych wyrobów dekoracyjnych i funkcjonalnych wykonanych z materiałów włókienniczych i skórzanych. W SRK PM zostały opisane kompetencje kluczowe i specyficzne dla sektora przemysłu mody i innowacyjnych tekstyliów.

W przeprowadzonym badaniu pytano respondentów dodatkowo o kompetencje spoza sektora, które są w ich opinii niezbędne do wykonywania zadań zawodowych. Ponadto o kompetencje, których nie ma w SRK z uwagi na zmiany, które zaszły w sektorze od czasu opracowania SRK.

Kompetencje niespecyficzne dla sektora przemysłu mody i innowacyjnych tekstyliów:

- umiejętność dostosowywania się do zmieniających się warunków pracy lub zakresu obowiązków,
- gotowość do podnoszenia własnych kompetencji,
- umiejętność dzielenia się swoim doświadczeniem i przyuczania innych osób do wykonywania zadań zawodowych,
- umiejętności manualne,
- umiejętności analityczne,
- umiejętność rozwiązywania problemów,
- umiejętność pracy w grupie,
- umiejętności matematyczne i techniczne,
- wiedza i umiejętności niezbędne do wdrażania założeń gospodarki o obiegu zamkniętym oraz kompetencje społeczne związane z odpowiedzialnością, uczciwością (np. niestosowanie greenwashingu), normami etycznymi oraz kształtowaniem postaw proekologicznych i projakościowych.

Kompetencje specyficzne dla sektora przemysłu mody i innowacyjnych tekstyliów:

- umiejętność obsługi nowoczesnych maszyn i systemów,
- umiejętność zarządzania zautomatyzowaną produkcją,
- umiejętność wdrażania w procesach projektowania i produkcji nowych rozwiązań i technologii,
- umiejętność stosowania nowoczesnych technologii (np. technologii projektowania 3D, wykorzystania avatarów i skanarów, stosowania narzędzi opartych na algorytmach sztucznej inteligencji),
- wiedza dotycząca nowych kanałów dotarcia do klienta, sposobów prezentacji wyrobów opartych na technologiach cyfrowych, w tym wirtualnej rzeczywistości,
- wiedza dotycząca nowych materiałów, ich właściwości, możliwości zastosowania, zasad łączenia różnych materiałów,
- umiejętność przeprowadzania pomiarów i analiz ciała ludzkiego, w tym również z wykorzystaniem nowoczesnych technologii,
- umiejętność identyfikowania potrzeb i gustów klienta,
- wiedza na temat zasad zrównoważonego projektowania i produkcji, w tym wiedza dotycząca zrównoważonych materiałów i dodatków, umiejętność ich stosowania i łączenia.

Zidentyfikowane kompetencje uzupełniają obraz potrzeb pracodawców zawarty w Sektorowej Ramie Kwalifikacji dla Przemysłu Mody.

5. Wnioski z badania

W przeprowadzonym badaniu poddano analizie, na ile kompetencje absolwentów szkół średnich kształcących na potrzeby sektora odpowiadają na oczekiwania pracodawców. Poniżej przedstawiono wnioski z przeprowadzonej analizy.

- 1. Pracodawcy oceniają zakres podstaw programowych jako adekwatny do ich potrzeb.** Efekty kształcenia odzwierciedlają aktualne potrzeby pracodawców w sektorze. Zawody są adekwatne do zapotrzebowania. W sektorze pojawiają się nowe potrzeby związane z kompetencjami. Niemniej jednak są to kompetencje, które mogą być rozwijane u pracowników już w trakcie pracy, zarówno w toku praktyki zawodowej lub w ramach edukacji pozaformalnej (w ramach kursów, szkoleń). Wprowadzane w programach kształcenia zmiany są wystarczające z punktu widzenia potrzeb rynku pracy.
- 2. Pracodawcy pozytywnie oceniają wiedzę, którą nabywają uczniowie szkół branżowych i techników.** Natomiast jako problem wskazują brak u absolwentów umiejętności manualnych i umiejętności związanych z obsługą maszyn. Absolwenci w tym zakresie są w sposób niewystarczający przygotowani do wykonywania zadań zawodowych.
- 3. Respondenci zwracają uwagę, że absolwentom brakuje umiejętności związanych z obsługą maszyn, zwłaszcza tych nowoczesnych.** Wynikać to może z niewystarczającej liczby godzin zajęć praktycznych w szkole. Ponadto problemem często jest brak kadry przygotowanej do ich prowadzenia. Szkoły niejednokrotnie posiadają odpowiednio wyposażone pracownie, jednak brakuje nauczycieli praktycznej nauki zawodu.
- 4. Uczniom i absolwentom szkół branżowych i techników brakuje umiejętności manualnych.** Wynika to m.in. z braku rozwijania tych umiejętności w toku kształcenia. Powinny one być rozwijane od najwcześniejszych etapów edukacji, poprzez naukę np. szycia, wycinania, rysowania, haftowania, szydełkowania. Pozwoliłyby to rozwinąć sprawność manualną, co na etapie szkoły średniej i późniejszej pracy zawodowej przełożyłoby się na szybsze i łatwiejsze zdobywanie umiejętności zawodowych typowych dla sektora.
- 5. Różnorodność profili działalności przedsiębiorstw w sektorze, jak również postęp technologiczny są tak duże, że kształcenie w szkołach branżowych i technicach nie jest w stanie odpowiedzieć na wszystkie potrzeby pracodawców.** Pracodawcy zwracają uwagę, że muszą we własnym zakresie zadbać o rozwijanie u pracowników i osób przyjmowanych do pracy kompetencji specyficznych dla ich profilu działalności. Ponadto niezbędne jest dostosowywanie przez nich kompetencji pracowników do zmieniających się rozwiązań technologicznych i organizacyjnych.

6. **Dla pracodawców najistotniejsze są kompetencje społeczne.** Są gotowi do przeszkolenia przyjmowanych osób w zakresie kompetencji specyficznych dla sektora. Wymagają jednak od pracowników i rekrutowanych osób chęci do pracy oraz kompetencji społecznych, takich jak odpowiedzialność, gotowość do uczenia się, umiejętność dostosowania się do zmieniających się warunków pracy, gotowość do pracy pod presją czasu.
7. **Respondenci wskazują na znaczenie umiejętności analitycznych, umiejętności rozwiązywania problemów, pracy w grupie, umiejętności matematycznych i technicznych.** Pracodawcy podkreślają konieczność zwiększenia nacisku na rozwijanie tych kompetencji w toku kształcenia. Ich zdaniem kompetencje tego typu mogą być rozwijane w kształceniu, zarówno zawodowym jak i ogólnym, poprzez realizację projektów, pracę w grupach, rozwiązywanie zadań problemowych.
8. **Respondenci zwracają uwagę, że trudno jest zrealizować efektywne praktyki uczniowskie w zakładzie pracy.** Uczniowie i szkoły często mają problem ze znalezieniem miejsca odbycia praktyki, która pozwalałaby na właściwe przygotowanie uczniów do przyszłego wykonywania zadań zawodowych. Powodem jest niewystarczająca liczba pracodawców, którzy byłiby w stanie taką praktykę zorganizować i spełniali wymagania formalne. Pracodawcy deklarują chęć uczestniczenia w procesie edukacji, jednak uwarunkowania formalno-prawne są często dla nich barierą. Ponadto często problemem jest brak w zakładach pracy osób, które mogłyby zostać oddelegowane do opieki nad praktykantami, w takim zakresie, aby zapewnić skuteczną realizację zakresu praktyki. Zdarza się, że uczniowie w trakcie praktyki w zakładzie pracy nie są dopuszczani do obsługi maszyn. Niekiedy praktyki odbywają się w zakładach pracy nie posiadających nowoczesnego wyposażenia, w związku z czym nie pozwalają na opanowanie przez uczniów w wystarczającym stopniu umiejętności obsługi nowoczesnych maszyn.
9. **Pracodawcy skarżą się na brak absolwentów szkół kształcących na potrzeby sektora.** Dla pracodawców nie jest największym problemem niedopasowanie kompetencyjne kandydatów, ale brak osób chętnych do podejmowania nauki i pracy w sektorze.
10. **Pracodawcy są gotowi zatrudniać absolwentów innych szkół lub osoby bez przygotowania kierunkowego.** Kompetencje, których pracodawcy wymagają na etapie rekrutacji mogą być rozwijane również w kształceniu ogólnym lub kształceniu na potrzeby innych sektorów. Stwarza to osobom podejmującym pracę szansę na rozwijanie kompetencji specyficznych dla sektora w ramach edukacji pozaformalnej lub w toku doświadczenia zawodowego. Mogą one również, równocześnie z pracą zawodową, uzupełnić wykształcenie formalne kierunkowe.
11. **Pracodawcy deklarują gotowość do szkolenia osób przyjmowanych do pracy.** Konieczność taka może wynikać m.in. z faktu przyjmowania do pracy osób bez wykształcenia kierunkowego niedostatecznie przygotowanych do wykonywania zadań zawodowych, ze specyfiki działania przedsiębiorstwa czy wprowadzanych zmian technologicznych. Respondenci wskazują jednak na potrzebę systemowego wsparcia

tego rodzaju działań, np. poprzez zastosowanie ulg lub zwolnień, zapewnienie źródeł finansowania rozwoju kompetencji pracowników.

6. Załącznik

Załącznik 1: Scenariusz indywidualnego wywiadu pogłębionego